

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 95

číslo: 11

15. března 2015

Cena: 8 Kč

Hus a reformace očima TGM:

tradiční setkání v Parlamentu ČR

Při příležitosti 165. výročí narození našeho prvního prezidenta se 5. března pod záštitou předsedy Poslanecké sněmovny PČR Jana Hamáčka konalo tradiční slavnostní setkání.

V rámci programu vystoupili s pozdravy a projevy patriarcha naší církve ThDr. Tomáš Butta, Th.D., poslanec Jan Hamáček a pražský biskup doc. ThDr. David Tonzar, Th.D.

Erudovanými přednáškami setkání obohatili prof. Zdeněk V. David („Masarykův pohled na českou reformaci“, ve zkrácené podobě otištěno v minulém čísle Českého zápasu) a doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D., proděkan Husitské teologické fakulty UK, jehož upravený proslov („Masaryka Hus - pohled teologický“) uvádíme níže.

K slavnostní atmosféře shromáždění, které tentokrát proběhlo v rámci Husova roku 2015, přispělo vystoupení souboru Dyškanti s krásnou duchovní hudbou 15. a 16. století.

SLAVNOST NA ZDERAZE

V posledním únorovém dni se v pražském kostele knížete Václava na Zderaze konala slavnostní bohoslužba u příležitosti zahájení nového funkčního období biskupa pražské diecéze CČSH doc. ThDr. Davida Tonzara, Th.D. Účastníci bohoslužby tak mohli prožít liturgii slouženou bratrem patriarchou ThDr. Tomášem Buttou, Th.D., olomouckým biskupem MUDr. Mgr. Rudolfem Göbelem a biskupem pražským. Bratr patriarcha oslovil přítomné kázáním shrnujícím poslání biskupské služby. Po skončení bohoslužby měli hosté možnost přijmout pozvání ke společnému pohoštění a vzájemnému sdílení. *Kristýna Říhová*

Z kázání při znovuuvedení pražského biskupa

Čtení z listu Židům ze 13. kapitoly (17. - 20. verš) se vztahuje ke službě vedení v církvi. „Vést a řídit někoho“ – to je velmi obtížný úkol. Platí, že řídit druhé je schopen jenom ten, kdo dokáže vést sám sebe. Ti, kteří vedou, mají zvláštní odpovědnost jak za sebe, tak i za druhé. „Úkolem toho, kdo vede, je starat se o rozvoj svůj i rozvoj druhých.“ Prvotní církev žila především z moci Ducha svatého, který působí v lidských srdcích láskou a utváří bratrské vztahy. Přesto i tehdy byl v církvi patrný určitý řád a rozlišená odpovědnost těch, kteří byli postaveni do čela (Žd 13,7; Ř 12,8; 1 Te 5,12n). Zvláštností pastýřské služby v církvi je, že ji nelze vykonávat způsobem vládnutí, ale starostlivé péče, ne cestou direktivního nařizování a rozkazování, ale trpělivým přístupem a domlouváním; ne vyžadováním naprosté poslušnosti za všech okolností, ale získáváním druhých přesvědčivostí a důvěryhodností (1 Pt 5,1-3; 2 Tm 4,2; 1 K 11,1).

Je uváděno pět kvalit, na kterých je založeno vůdcovství v církvi, ale platí to i v obecném smyslu. Jsou to: víze, přesvědčení, důslednost, příklad a odvaha. A k nim je možné připojit ještě další tři schopnosti: vcítit se do druhých (empatie), kladný vztah k lidem a dokonce ten, kdo je v čele, by neměl postrádat ani smysl pro humor.

Věříme a vyznáváme, že tou hlavní autoritou v církvi je Ježíš jako náš dobrý Pastýř. Nad všemi lidskými pastýři je tento „velký Pastýř ovcí“. On je náš Vykupitel, který obětoval

svůj život za ovce (J 10,11.15). Na něho má ukazovat svou vírou a celou svou službou každý lidský pastýř.

Bratr doc. David Tonzar nese biskupskou odpovědnost v pražské diecézi již sedm let. Této odpovědnosti se nezřekl, ale přijal ji na sebe s odvahou i na další dobu, která je před námi a která nebude jednoduchá. Neboť nová doba, kterou prožíváme a která je před námi v církvi, nás staví do zcela nových a neznámých situací. Biskupská funkce v církvi je a bude spojena se závažným rozhodováním a hledáním dobrých řešení, která mají důsledky pro budoucnost.

Za své působení v církevní funkci, za své rozhodování a jednání máme odpovědnost vůči svému vlastnímu svědomí. Máme také odpovědnost vůči druhým lidem, zvláště vůči těm, kteří nám projeví svou důvěru. Když však apoštol Pavel mluví

o „vydávání počtu“, pak tím myslí především na náš vztah vůči Bohu. Jemu jsme především odpovědní a on se nás bude ptát, jak jsme využili svěřené hřivny. On je spravedlivý a náročný, ale jak věříme, má se svými služebníky soucit, když jsou naše možnosti a síly na obtížné úkoly omezené (Dt 32,36).

Významné je cítit i modlitební podporu církve. Proto se apoštol Pavel obrací na společenství a vyzývá je: „Modlete se za nás... Modlete se za mne.“ Pavel prosí, aby se za vedoucí představitele sborů i za něho věřící křesťané modlili (srov. Ř 15,30; Ef 6,18n).

Podporujte, sestry a bratři, svého biskupa – bratra Davida svými modlitbami a přímluvami, aby svůj biskupský kříž mohl nést lehčeji a jeho rozhodování a působení mohlo i nadále přinášet dobré ovoce z víry a prospěch církvi i lidem této země.

Tomáš Butta

MASARYK O HUSOVI

V roce 1896 vyšla menší Masarykova práce, která bezprostředně navazovala na *Českou otázku a Naši nynější krizi* pod titulem *Jan Hus: naše obrození a naše reformace*. Nešlo o další monografii věnovanou národnímu mučedníkovi. Masaryk nehodlal informovat o jeho životních osudech ani představit právní problematiku kostnického procesu či identifikovat hlavní teologické figury Husových stěžejních děl. Tato témata sice Masaryk ve své studii zmiňuje, ovšem jen, aby **odkryl hlavní konstantu českých dějin, která podle něj klíčí v Husovi, rozvíjí se v české reformaci a obnovuje v národním obrození.**

Jinými slovy, obrození chápe jako pokračování Husových činů a místního reformačního hnutí a za jejich společný základ považuje bratrský či humanitní ideál. Masaryk hodlal ve své knize především prokázat, že **obrození je pokračováním reformace**, upevnit toto vědomí, vystavit kritice cizí vlivy a slepé obrozenecké proudy, které český ideál humanitní deformují. Ačkoli hlavním tématem Masarykovy práce nebyl Hus, nýbrž humanitní ideál, ke kterému daly Husovy činy podnět, přesto se pokusme alespoň obrysově vyznačit základní kontury

Masarykova porozumění Husovým stěžejním myšlenkám a zodpovědět otázku, zda a do jaké míry bylo toto porozumění správné.

Masaryk představuje Husa zejména jako reformátora mravní a duchovní praxe. Nepopírá, že byl jistě i významným teologem, ovšem zdaleka v něm nespátuje teologickou originalitu a promyšlenost výpovědi Husova předchůdce Johna Wyclifá. Masaryk v tom však nevidí nedostatek, nýbrž přednost. Ohnisko Husova myšlení spatřuje jinde než v teologickém jemnocitu a s povděkem konstatuje, že dogmatické otázky „nemistrovaly“ Husovi život. **Hus byl pro Masaryka kazatelem svobody svědomí a náboženské svobody, které vedou k osvobození od vnějších autorit i mechanické církevní autority.** Pravá reforma církve měla být v Husově duchu zahájena reformou jednotlivých osob. Jen to může vést ke změně společenského řádu. Proto Masaryk označil za vrcholné Husovo dílo traktát *O církvi* a za jeho hlavní myšlenku pochopení církve jako obce vyvolených křesťanů, tj. nikoli jen nominálních, nýbrž skutečných křesťanů. Odtud vychází dle Masaryka i Husova kritika osob

Pokračování na str. 4

Střet civilizací a co my?

Současným aktuálním palčivým dějinným procesem je stěhování a soužití různých národů, kultur a civilizací. Chceme-li dějinné situaci porozumět, nutno hledat poučení u kvalifikovaných autorů. Americký filozof Francis Fukuyama stav naší euroamerické společnosti charakterizuje pojmem „VELKÝ ROZVRAT“. Profesor univerzity v Harvardu Samuel Huntington označuje naši situaci za „STŘET CIVILIZACÍ“. Francis Fukuyama pokládá za zásadní vývoj posledního půlstoletí v USA a v civilizačně vyspělých zemích. Označuje jej za „přechod do informačního věku nebo do postindustriálního éry“. Posun se skládá z řady pro-

pojených prvků, v nichž podstatnou roli hrají **informace, rychlá komunikace a nadnárodní výroba. Změny způsobily velký rozvrát hodnot; obavy nepravění z nostalgie, lze je statisticky změřit a sociologicky vyložit.** Rozvrácený společenský řád se obvykle začne přestavovat, a tak se děje i dnes. Autor uvažuje: člověk je tvor společenský, což ho vede k tomu, aby se vytvářela mravní pravidla, která jej spojují do komunit. Člověk je i rozumný, a proto vymyslí pravidla spolupráce. Spojení rozumnosti a sociality charakterizuje lidskou přirozenost. Fukuyama pokládá návrat

Pokračování na str. 3

Hudbou promlouvá Bůh

aneb ohlédnutí za hudebním číslem ČZ

Marius Schneider vyslovil názor: „Na počátku světa byl zvuk.“
A Rabindranáth Thákur: „Cítíme, že projev nekonečna v konečných tvarech stvoření jest hudba sama, tichá a viditelná.“

Umění je dar, je inspirace. Angelus Silesius vyznal veršem: „Můj nástroj nezní sám, hle, já to jsem, jenž hraji; a Boží prsty zas mou duši rozchvívají.“
Josef Bohuslav Foerster napsal v dopise o vzniku jedné ze svých komposic: „Vše se událo v kratičké době. Odbylo se to jako ve snu a nevěřil bych, že šlo o skutečnost, kdyby přede mnou neležela hotová skladba.“
Svou práci na notových záznamech uzavíral slovy: „Bohu díky!“
Johann Sebastian Bach nadpisoval arch, na němž se chystal zaznamenávat své dílo, slovy: „Jesu, juva!“

Každá hodnota, i ta nejvyšší, může však být zneužitá. Latinská moudrost „Corruptio optimi pessima“ (Zkáza nejlepšího je nejhorší) se může týkat stejně tak člověka jako umění. „Dábel je veliký učenec bohosloví,“ napsal William Gurnall. Tak i hudba může být zneužívána pro špatné záměry. Když se Hitler za druhé světové války po obsazení západního pobřeží Evropy chystal přepadnout Anglii, zněla z rádia bojechtivá píseň, končící slovy: „denn wir fahren gegen Engeland.“

Duchovně inspirován může být i umělec, jenž si toho není vědom a popřel by to. Leoš Janáček při skládání „Glagolské mše“ to nevěděl. Naopak i církevní hudba není vždy inspirována. „Ne každý, kdo mi říká „Pane, Pane...“

Je znamení, odlišující hodnoty pravé od nepravých: při jednom druhu hudby se duše v povznesení hrouží do ticha, při druhém básníci davy mávají rukama.

Za komunistické éry vydával Zdeněk Nejedlý, tehdy ministr školství, časopis „Var“. V prosincovém čísle roku 1948 tam v obsáhlém úvodníku „Slovo o náboženství“ uvedl, že dávno u nás vymizelo náboženské umění, jaké bylo ještě ve středověku. Jako příklad označil Antonína Dvořáka, jehož hudba jest jen „na kostelno nabarvená“. Ten článek mne popudil a přiměl navštívit Josefa Bohuslava Foerstra, jenž pak sdílel můj horlivý nesouhlas s tendenčním znehodnocením původce skladeb „Rekvie“ a „Stabat mater“ a mně obzvláště blízkých „Biblických písní“. Těm jsem se zatajeným dechem naslouchal poprvé na vlnách rozhlasu v podání členky Národního divadla, altistky Marty Krásově.
Miroslav Matouš

Z kazatelského plánu

Čtvrtá neděle postní

Radujte se s dcerou jeruzalémskou a jásajte nad ní všichni, kdo ji milujete! Veselte se s ní, veselte, všichni, kdo jste nad ní truchlivali. Budete sáti do sytosti potěšení z jejich prsů.
IZAJÁŠ 66,10-11

První čtení: Numeri 21,4-9

Tužby postní:

1. Abychom Boží království a jeho spravedlnost hledali, modleme se k Hospodinu.
2. Abychom svých hříchů litovali a své bližní nesoudili, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Bože, Vykupiteli, tvůj Syn se ponížil, aby vyzdvihl padlý svět z bída a zachránil nás před beznadějí. Prosíme tě, dej, aby se v našem jednání zrcadlila tvá láska! Svým svatým Duchem nás osviť, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: Efezským 2,1-10

Evangelium: Jan 3,14-21

Verše k obětování: Žalm 125,1-2

Verše k požehnání: Žalm 122,3-4

Modlitba k požehnání:

Bože, Vykupiteli, děkujeme ti za dar života a prosíme tě, naplň naše srdce světlem své milosti, ať opravdově milujeme a důstojně chválíme svaté jméno tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 20, 53, 118, 245, 324

Neděle s Izajášem

Nedělní ráno. Telefon: „Hele, nejsme takoví dobrodruzi, abychom se do tohohle vydaly, vid?“ Ptáčekové na krmítku zpívají svou hladovou písničku, všude bílo, mrazivá meluzína se prohání v korunách stromů.

Což o tom nevíte? Což jste neslyšeli? Neoznámili vám to na počátku? Což nechápete, kdo položil základ zemi? Ten, který sídlí nad obzorem země, jejíž obyvatelé jsou jako kobylky, ten, který nebesa jak závoj roztahuje a napíná je jako stan k obývání...

Měla jsem bohubilé představy o této neděli, stejně jako o každé jiné. Meteorologové věděli a včas označovali. A já jsem to i slyšela ... a raději za volant nesedla. Mívám bohubilé představy o životě. Jsou-li Bohu libé, si netroufám tvrdit. Hospodin to ví. Včas mi všechno oznamuje, je základem všeho. A já, nahluhlá kobylka, neslyším. Spolu s ostatními kobylkami spásám zemi a za mnou zůstávají pouze nevábné hromádky. Je to stejně riskantní, jako jízda zachumelenou krajinou ... a nade mnou Hospodin svou náruč rozpíná a já v jeho milosti jako ve

stanu přebývám. ... Ten hodnostáre za nic nemá a jako s nicotou nakládá se soudci země. Sotva byli zasazeni, sotva byli zaseti, sotva jejich odnož kořeny do země zapustila, zaduje na ně a oni schnou a vichr je odnáší jako slámu. „Ke komu mě chcete připodobnit, aby mi byl roven?“ praví Svatý. „K výšině zvedněte zraky a hleďte: Kdo stvořil toto všechno?“ Ten, který v plném počtu vyvádí zástupy hvězd a všechny volá jménem; má obrovskou sílu a úžasnou moc...

Sníh nesníh, auto za autem. Alespoň nohu z plynu, do prkynka, dejme. Buch a křáp, plechy i životy. Ti silničáři pitomí, zase nestihli cesty včas vyluxovat a vysušit. Není to ani mládí ani stáří ... je to pýcha, nadutost, nepokora, co nás strhává do zkázy, co nás usmrcuje. „Ale kdyby byl Bůh, tak nás ochrání, ne?“ „Jo, to víš, že jo! Ale do nekonečna luxovat lidskou nepokoru asi nebude!“ Má obrovskou sílu a úžasnou moc, neseďne-li si ovšem za volant života běhu hluchá lidská kobylka.

Vločka za vločkou se snáší k zemi a vítr si hraje na honěnou. Nejsm víc, než jedna pomíjivá cestovatelka z nebe seslaná, na zem dopadající,

a přece mám svou cenu. Mám své jméno, mám své místo, mám dar cesty života, jehož nejlepším řidičem je Bůh sám.

... Proč říkáš, Jáko, proč, Izraeli, mluvíš takto: „Má cesta je Hospodinu skryta, můj Bůh přehlíží mé právo?“ Cožpak jsi neslyšel? Hospodin, Bůh věčný, stvořitel končin země, není zemdený, není znavený, jeho rozumnost vystihnout nelze. On dává zemdenému sílu a dostatek odvahy bezmocnému. Mladíci jsou zemdení a unavení, jinoši se potácejí, klopýtají. Ale ti, kdo skládají naději v Hospodina, nabývají nové síly; vznášejí se jako orlové, běží bez únavy, jdou bez umlání...

Děkuju ti, Hospodine, za každý den, který řídíš. Děkuju ti za dnešní sněhovou nadílku a zároveň nabídku zamyslet se nad nadčasovými myšlenkami proroka Izajáše. Kéž by mladí dokázali včas přestoupit z ferrari na škodovku a zjistili tím, že jízda tebou řízená vůbec není nudná. Skládat naději v Hospodina neznámá zemdeně klopýtát, naopak, znamená to přezout na zimní pneumatiky a jako orlové běžet bez únavy k cíli, k Boží lásce, kypné náruči. **Anna Holinská**

Nad Písmem

SURSUM CORDA

„Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka.“
(J 3,14)

Text o bronzovém hadu je asi pro mnohé šokujícím a obtížně uchopitelným. Bráníme se představě Boha, který vyvedl svoje lidi z Egypta a hned je trestá a zabíjí. Jsme náchylní k rychlým soudům, a tak podobné biblické texty raději často vynecháváme a soustředíme se na ty, které jasně chápeme a které nám připadají pozitivní.

Jenže tenhle text si vybral Ježíš sám, aby na něm ukázal smysl svého utrpení, ke kterému směřoval. Známe to z evangelia zaznívajících o této neděli. Myslím si, že je obtížné pochopit smysl toho, co Ježíš říká, aniž bychom se pokusili pochopit text ze čtvrté knihy Mojžíšovy. Je dobré a potřebné podívat se, z jakých důvodů Ježíš ten text cituje a co je smyslem této citace.

To naše hodnocení totiž může být značně uspěchané. Lidé na poušti reptají proti Bohu poté, co mají spoustu zkušeností s ním. Způsobil kvůli nim obrovské divy. Vyvedl je z Egypta, místa, kde trpěli. Dávno by měli vědět, že je nenechává na holičkách. Ale oni stejně remcají. Mohlo by nás zaujmout hned v první větě, že táhnou k Rákosovému moři, tedy tam, odkud vyšli. Jakoby se chtěli vrátit. Jakoby je ta poušť natolik děsila, že by raději zase stavěli Pitom a Raamses. Někdy je pohodlnější si namluvit, že ty plné hrnce masa za minulého režimu byly tak nějak pohodlnější, jedno, že nad námi stál někdo s bičem, hlavně že měli všichni práci a všechno, co jsme potřebovali, tak nějak bylo.

Lidé reptají proti Bohu a tím sami otevírají prostor zlu. Hadi, kteří vylézají a koušou je, se dají chápat

jako symbol podsvětích sil; vždyť vylézají ze země (symbol hada jako zástupce podsvětích sil se ostatně objevuje nejen v Bibli, ale napříč kulturami; vzpomeňme si třeba jen na útes Medúzy). A koneckonců i docela jednoduše lze chápat hada jako zpodobnění právě toho jedovateho reptání či syčení nadávek pod fousy na Boží adresu.

Dokud je trápil jen hlad a žízeň, bylo jim paradoxně docela dobře, protože skutečné ohrožení přichází až teď. Zlo, které vyvolali, zabíjí hned. Z toho lze jasně dovodit, že žádná krize se reptáním neřeší, ale jen a jenom prohlubuje.

Přestože Mojžíš za lid prosí, Bůh hady nepošle pryč. Co už se jednou stalo, nelze vzít zpět. Reptání má své důsledky. Ale Bůh i v takové situaci poskytuje východisko. To samé, co lidi zabíjí, had ohnivec (v hebrejštině saraf, tj. pálicí, spalující; tento termín se používá také pro Boží posly) se stává nástrojem záchrany. A přestože Božího posla vyrobit nelze, Bůh přijímá Mojžíšova bronzového hada. Nástroj utrpení a smrti se tak stává spásou.

**Pane,
prosíme tě, abychom dokázali
změnit svoji perspektivu,
abychom pozvedali svá srdce
k tobě.
Skrze svůj kříž jsi zahubil to,
co nás zabíjelo,
hřích a smrt už nad námi
nepanují.
Tvůj kříž se stal naší spásou.
Prosíme,
abychom to měli stále na paměti
a nesli tvůj i svoje kříže
jako znamení vítězství a slávy,
ve které žiješ ty s Bohem Otcem
v jednotě Ducha svatého
po věky věků.
Amen.**

Nu 21,4-9; J 3,14-21

A tak se dá pochopit i sdělení, které se snaží Ježíš předat Nikodémovi: „Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka.“ (J 3,14) Popravčí nástroj se může stát znamením života. Kříž bude znakem spásy a vzkříšení. Kdo Ukřížovaného přijme vírou, je zachráněný, získává v něm nový život.

Jakmile uštknutí Izraelci zvedli svoje oči a podívali se na hada, byli uzdraveni. Jedná se tu o určitou změnu perspektivy. Tak i v liturgii zaznívají slova „Sursum corda“ („Vzhůru srdce“) s odpovědí lidu „Habemus ad Dominum“ („máme [je] k Pánu / u Pána“; či jak překládá Karel Farský „zvedněme k Hospodinu“). Je to výzva pro shromážděné, aby se odpoutali od toho, v čem žijí, a pozvedli svůj zrak i srdce k tomu, kdo může proměnit jejich životy a přenést je do zcela jiné dimenze. Něco podobného nalezneme i ve východní liturgii, kde na začátku „liturgie věrných“, tj. bohoslužby obětí, zaznívá zpěv „Cherubíny tajemně představující a oživující Trojici trojsvatou píseň pějce, všechny nyní světské odložme péče.“ Odložení světského, změna perspektivy – k tomu vybízí křesťanská liturgie.

A k tomu vybízí Ježíš Nikodéma i nás: ke změně perspektivy. K tomu vybízí i celá doba postní: abychom dokázali změnit úhel našeho pohledu a hledali ne to, co nás ubíjí a táhne k zemi, ale to, co nás má moc pozvednout k Bohu. Tak jako Izraelcům pomohl „jen“ pohled na bronzového hada, nám také pomáhá „jen“ víra v Ukřížovaného, Vzkříšeného a Oslaveného. Na cestě k Velikonocům má i náš pohled být upřený k Ježíšovu kříži, kde se podivuhodným způsobem spojuje utrpení se slávou. Tady je naše spása. **Vojtěch Basl**

Střet civilizací...

Pokračování ze str. 1

k lidské přirozenosti za cestu do budoucnosti. Oživení úvah o lidské přirozenosti je blízké i naší teologické filozofii. Cestu uvedeným směrem naše teologie označuje **hledáním prostého, původního života**.

Podle naší teologické filozofie jeví se jako nepřiměřenější zužitkovat prvky konceptu Fukuyamova diskusního protivníka, Samuela Huntingtona, jenž pojmenoval naši dějinnou epochu „střet civilizací“. Z obsáhlého Huntingtonova pojetí navazujeme na úsilí odhalovat univerzální lidskou situaci a základy naší civilizované existence. „*Minimální morální pojmy pravdy a spravedlnosti lze najít ve všech jiných moralitách a nelze je od nich oddělit... Tato tenká minimální morálka se odvozuje od společné lidské situace a univerzální dispozice lze najít ve všech kulturách.*“ (Samuel Huntington, *Střet civilizací – boj kultur a proměna světového řádu*, český Praha 2001, s. 389). Společná lidská situace a univerzální dispozice jsou zdrojem minimální morálky.

Uvedené struktury a vztahy nelze nalézt srovnáváním a vymezováním, nýbrž odhalením a reflexí hlubin lidsví; náboženství tomu procesu prakticky napomáhá. Rituálem a naukou vytyčuje vzor, na jehož základě se vynořuje z nedějinné přírody člověk jako bytost, uvědomující si svoji

dějinnou existenci a kulturní, tj. náboženskou orientaci a sociální, tj. etické vztahy. **Univerzální dispozice, jež jsou všem kulturám ve východisku a základu společné, záleží v prvotních, s naší přirozeností spojených osobních vztazích, jež předcházejí společenské soustavě a právnímu uspořádání.** Ty vytvářejí skryš a ochranu vzniku a rozvíjení života v kvalitě, kdy je orientován kulturními představami vyššího řádu etického a náboženského. **Z výchozích vztahů vyrůstá morální zákon zachování života, rodu a rodiny.** Z ukotvujících a stabilizačních vztahů raší společenská soudržnost, síť kultury a systém mravnosti. **K nim neoddělitelně náleží svobodný vztah k vyšší moci, jehož komunikační formou je náboženství.** Zodpovědní filozofové, teologové a politici hledají cesty, jak dějinným „velkým rozvrtem“ projít a jeho negace překonat. **Církev a její duchovní jsou svým ustanovením a posláním zavázáni hledat orientaci i prostředky řešení mezicivilizačního zápasu a společenského rozvratu. Rozhodující je chápat je jako celostní dějinný proces,** jenž má řadu stránek: náboženskou, politickou a další. Inspiraci pro současnou teologicko-filozofické vidění dějin poskytuje situace rozkladu Římské říše a nástup barbarů, kterou geniálně reflektoval Aurelius Augustinus v díle *De civitate Dei – O obci Boží*. **Zdeněk Kučera**

Duchovní obnovy v Železné Rudě

Už dlouho dopředu jsem měl v kalendáři zatrženo datum znamenající začátek duchovních obnov v Železné Rudě. Každoročně se tady několikrát scházíme, abychom v krásném prostředí Šumavy zušlechtili svou duši a obrátili se ještě více k Bohu. Na Popeleční středu a dny následující tomu nebylo jinak. Za účasti plzeňského bratra biskupa Filipa Štojdla jsme měli možnost se věno-

vat rozjímání, navštěvovat přednášky i vést neformální rozhovory. Absolvovali jsme několik křížových cest a sdíleli společné prožitky. Naše společenství se odehrávalo v duchu Kristova poselství. Jak se praví v 1 K 1,18: *Slovo o kříži je bláznovstvím těm, kdo jsou na cestě k záhubě, nám, kteří jdeme ke spáse, je mocí Boží.* **bratr Slávek Felcman, NO ČČSH Mirovice**

Agresivní multikultura

„Ti, kteří chtějí dobře vypadat před lidmi, nutí vás, abyste se dávali obřezat, jen aby nebyli pronásledováni pro kříž Krista Ježíše.“ (2 Tim 3,11)

Posledních pár desítek let se v našem západním civilizačním okruhu stále více prosazuje multikultura, která podle mého názoru zdaleka **již není pochopením různých kultur,** které se při vzájemném respektu obohacují, nýbrž **kulturou novou,** chovající se **etnocentricky, tj. sebeprosazující se na úkor kultur odlišných.**

Tím neříkám, že vzájemné soužití různých kultur je špatné, ba naopak. Například předválečná koexistence Čechů, Němců a Židů přinesla přes nesporné třetí plochy i mnoho pozitivního. Ale taková kulturní situace nenastala ze dne na den, neboť se tvořila několik set let a vyústila v podobu, která byla přijatelná pro všechny. **Oproti tomu se zdá, že dnešní západní multikultura původní kultury ničí a nahrazuje je sebou samou.**

Současná situace je ale v mnohém komplikovanější. Myslím si, že kulturní změny probíhají příliš **rychle a nepřirozeně.** Liberální západní humanismus vytyčil jakási dogmata, která jsou prosazována proti vůli většiny. A kdo se proti tomu vymezuje, většinou nenásilně a pokojně, je společenskými elitami vyloučen jako náboženský fanatik či xenofob. Jinými slovy, nepatří do mainstreamu.

Liberální člověk 21. století si možná vůbec nepřipouští, že by společenská evoluce nabrala zpátečku a že by si snad někdo troufal nezadržitelnému kroku dějin vzepřít. Obecně by se dalo říci, že především ve velkých městech **multikultura zvítězila.** Myslím, že to bylo také proto, že dokázala nejen do sebe nasát liberální verzi křesťanství s prvky jiných kultur, ale i integrovat ateismus, který se po pádu komunismu zřekl levicových ideí. Výsledkem se stala multikultura, která se začala považovat za nejlepší

nejprve doma v USA, posléze v Evropě a nakonec se exportovala do zemí třetího světa, kde dosud převládala tradiční náboženská morálka. Svým způsobem by se dalo říci, že **multikultura začala být a je agresivní.**

Ptám se. **Co znamená multikultura pro nás křesťany?** Zařadíme se do ní a staneme se politicky korektními liberály, anebo zůstaneme věrní čistě víře a budeme **hlásat plné evangelium v Pravdě** bez ohledů na to, zda Boží slovo někoho uráží či nikoliv? Apoštol Pavel žil v době, kdy antický Řím uznával kdekákeho boha vyjma toho pravého. Kázání evangelia možná představovalo nejen nebezpečí, ale mnohdy i posměch a pohrdání. Tehdejší křesťané na to však nedbali. Děkuji Bohu za všechny odvážné faráře, kazatele, pastory a další služebníky Krista, kteří se nebojí říkat i věci nepřijemné, neboť nezáleží na tom, co si o nás řeknou lidé, ale na tom, co o nás řekne na posledním soudu Hospodin. Spasení duší ať je naší nejvyšší prioritou. **Ivo Kraus**

Metodické materiály k MJH

NÁVRH VYUČOVACÍ HODINY O MJH

Jistě netřeba zdůrazňovat, jak významnou postavou Mistr Jan Hus je. Když však přicházím do škol a ptám se dětí, zda o Mistru Janu Husovi něco vědí, zjišťuji, že mnohé příliš netuší, kdo to vlastně byl. Přinejlepším pak mají jen velice povšechné povědomí z hodin dějepisu.

Je to velká škoda. Jsem přesvědčen, že právě Hus je osobností, jejíž svědectví života z kristovské víry a ve víře může i k dnešnímu člověku velmi silně promlouvat. A to nejen k nám dospělým, ale také k dětem. Šestisté výročí jeho mučednické smrti se může stát dobrou příležitostí Mistra Jana lidem více připomenout a přiblížit. Děti bychom zde neměli opomenout.

Předložený materiál Věrný Kristův učedník a svědek Mistr Jan Hus je návrhem vyučovací hodiny pro skupinku školních dětí ve věku cca 9-12 let. Je možné ho využít jak při hodině křesťanské výuky ve škole, tak při práci s dětmi při duchovní péči ve sboru. Materiál je připraven pro děti, s kterými se pravidelně pracuje a které už mají nějaké základy křesťanství. Není tedy určen pro jednorázové vstupy do školní výuky. Někdy

jsou skupinky dětí, které navštěvují naše hodiny, velmi různorodé, a to nejen, co se věku týká. Proto je tento materiál určitým návrhem a inspirací a předpokládá se, že s ním budou katecheté aktivně pracovat s ohledem na žáky, které mají před sebou, a případně si jej podle aktuální potřeby sami upraví.

Jak již název napovídá, cílem je seznámit děti s osobností Mistra Jana Husa a ukázat ho jako oddaného Kristova svědka. Důraz leží na Husově věrnosti Kristu, na tom, že Krista nezradil a pro jeho jméno snášel všechno zlé – pronásledovali ho a tupili a nakonec připravili o život. Z pohledu světa dopadl špatně, ale v Božích očích je blahoslavený. O pozemský život Husa připravili, ale o ten věčný, o hojnou odměnu v nebesích ho připravit nemohli. Takovým lidem, jako byl on, patří nebeské království a jsou moc důležití pro druhé lidi i pro celý svět. Jako biblický základ hodiny je proto zvoleno **Ježíšovo blahoslavenství Matouš 5,11-12: Blaze vám, když vás budou tupit a pronásledovat a lživě mluvit proti vám všechno zlé kvůli mně. Radujte se a jásejte, protože máte hojnou odměnu v nebesích; stejně pronásle-**

dovali i proroky, kteří byli před vámi.

Naší snahou je ukázat, že Mistr Jan je i pro nás dnes velkým vzorem. Také po nás Bůh žádá, abychom Kristu zachovali věrnost a nedali se od něho odvrátit. Jde o to vést děti k poznání, že my všichni můžeme svou věrnost Kristu osvědčit v každodenním životě, v malých a často nenápadných situacích, které prožíváme.

Vlastní materiál obsahuje úvodní poznámky a metodická doporučení, dále návrh témat pro úvodní rozhovor s dětmi, který je uvedením do tématu a měl by být určitým spojovatelem mezi světem dítěte a tím, o čem chceme hovořit. Hlavní část pak tvoří vlastní vyprávění o Mistru Janu Husovi se závěrečným vyústěním do Ježíšova blahoslavenství a aktualizací do života dětí. Nechybí závěrečná modlitba a vhodná píseň a také herní aktivity. Na konci jsou uvedeny závěrečné shrnující otázky. V příloze katecheté naleznou výběr obrázků z husovské tematikou, které mohou při hodině použít. **Lada Kocourková**

V případě zájmu o tyto materiály naleznete na stránkách naukového odboru v sekci metodici ÚDP vše potřebné, nebo kontaktujte naukový odbor na tel. 220 398 113 a 720 404 778. Materiály vám rádi zašleme.

Pankáč v kostele

Pankáč seděl v prázdném kostele. Hleděl na Krista na kříži a srdcem mu plynuly myšlenky. „Pane, já jsem takové nic. Odpad společnosti. Lůzr. Nic jsem v životě nedokázal. Pro nikoho nic neznamenám. Jsem jen špína a bláto tohoto světa... Jsem největší hříšník, jakého kdy nosila tato zem...“

Po chvíli se z kříže ozval hlas: „Nebud' smutný, synu můj. Tohle je cesta svatých.“

Z knihy Pankáč v kostele Juraje Jordána Dovaly

Zamyšlení nad filmem

Odpad

Odpad je film brazilsko-britský. Je dobré jej vidět.

Ani ne tolik kvůli těm třem skvělým klukům v hlavních rolích a napínavým honičkám se zlotřilými policisty, ani ne kvůli třem vedlejším rolím slavných herců. Film je napínavý, možná chvílemi příliš jednoduchý – například v závěru. Nudit se určitě nebudete a odnesete si ten potřebný dobrý pocit, že nakonec dobro zase zvítězilo nad zlem...

Jenže pak se může stát, že vám ten film nějak nejde z hlavy. Především je to místem, ve kterém se povětšinou odehrává – prostředím velké

skládky na okraji jihoamerické metropole. Bída toho místa, kde si lidé vydělávají na chléb vezdejší tím, že prohrabávají čerstvě navezené odpadky, malá cena až bezcennost životů těch lidí a bezprizornost dětí mezi nimi – to jsou věci, které působí na vnímavého člověka ještě dlouho po zhlédnutí filmu. A pak ještě věta, kterou vysloví jeden z dětských hrdinů: „**I MY JSME VLASTNĚ ODPAD.**“ Pro bohaté a úspěšné, často zkorumpované a korumpující mohou být i lidé jen odpadem. Nejprve si řeknete, že máme ještě štěstí, že žijeme v mnohem lepším místě a podmínkách, než je onen jihoamerický svět. Není to ale jen tím markantním roz-

dílem, že to tak nevnímáme? Vždyť i u nás jsou podvodníci (alias „šmejdi“), kteří chtějí využít bezbrannosti starých lidí, je tu celá kasta těch, kteří chtějí zbohatnout na exekucích... A ve světovém měřítku – jak je možné, že tak výnosným odvětvím je průmysl farmaceutický, nekuli zbrojařský?

Jakou cenu má vlastně dnes lidský život? A čím jeho hodnotu změříme? Je třeba si znovu tuhle otázku klást. My křesťané bychom měli umět na ni i odpovědět ať už těm ponížným, nebo naopak těm povýšeným. Cena každého lidského života je obrovská a vlastně nezměřitelná, neboť za každého z lidí se obětoval Boží Syn –

Ježíš Kristus. Kéž ve zmatku současného světa neztrácíme důvěru, že tato zpráva ještě platí.

Ve filmu je také postava kněze, který má faru na okraji skládky a stará se o tu podivnou komunitu lidí, kteří se hrabou v odpadu a sami se tak občas cítí. Ten kněz je už ze všeho unavený, pije a ztrácí odvahu a občas na všechno rezignuje. A přece zůstává s těmi opomíjenými lidmi na okraji, lidmi ze skládky. Podivný příklad k následování, řekneme si možná. Jenže někdy je to jako v tom podobnosti o milosrdném Samařanu – osvědčí se ten, od kterého bychom to nečekali. A co my? Osvědčíme se tam, kde jsou lidé znevažováni? **Karel Filip**

ZPRÁVY

Náš bratr farář

Dne 19. března se dožívá 40 let náš bratr farář Mgr. Lubomír Pliska. V červnu to bude již 12 let, co do naší náboženské obce v Kvasicích přišel jako farář. V současné době je také vikářem vikariátu Východní Morava.

Mimo svou pastýřskou činnost, kterou vykonává s Boží pomocí svědomitě a obětavě, založil spolu s manželkou Barborou Rodinné centrum Kalíšek pro volnočasové aktivity maminek s malými a předškolními dětmi, pro starší děti a pro dospělé. Všichni mohou navštěvovat různé zájmové kroužky - výtvarný, taekwondo a výuky angličtiny.

Bratr farář se velmi zasloužil o zvelebení Husova sboru. Bylo vybudováno sociální zařízení, zrekonstruovány dva půdní prostory, které slouží jako učebny, rozšířena kancelář rady starších, upraven prostor pro jízdní kola, vybudováno dětské hřiště s pískovištěm, průlezkami a skluzavkou. Kolem budovy Husova sboru a hřiště bylo postaveno vkusné a ozdobné oplocení

a sbor byl také vymalován. Děkujeme vám, bratře faráři, za Vaši starost, skromnost, ochotu a ryzí křesťanskou lásku k bližnímu. Nasloucháte dětem, mladým i starším sluchem srdce. Jak velká je moudrost svítící do našich životů z evangelia. Přejeme vám do dalších let pevně zdraví a hodně sil pro vaši náročnou duchovní službu. Prosíme Pána Boha, aby bratra

faráře, manželku a tři děti opatroval, aby byl naším dobrým duchovním vůdcem a my abychom vždy jeho slovům pozorně naslouchali. Poděkování zakončíme slovy spisovatelky Vlasty Javořické, která nejlépe vyjadřují, jaký je náš

bratr farář a jak si ho vážíme. „Nejvíce mne těší, když lidé řeknou, že jsem jim připravila chvíli pěknou, že jsem potěšila srdce zarmoucená, honorář to vzácný, zlatá jeho cena.“ RS Kvasice

Poděkování

Milí čtenáři, ráda bych touto cestou poděkovala NO v Mariánských Lázních za každoroční krásné uvítání. Při poslední návštěvě mi jedna sestra špítkou do ucha, že mají pro mne dárek. Celou bohoslužbu jsem dumala, bude-li to fotografie nebo lázeňská léčivá voda. Nic z toho.

Je konec bohoslužby a nastupuje sestra varhanice s manželem. Oba mají housle a koncert nádherných světových melodií začíná. Trval půl hodiny a byl nezapomenutelný. Již uplynulo hodně času, ale na tento dárek manželů Jany a Karla Sedlákových nelze zapomenout.

Srdečné díky, Drahoslava Benešová

Divadlo Mana

• 16. 3. po 19 h: Autorské čtení, M. Matouš – „Dobyvateli“.

Prezentace básnického souboru „Dobyvateli“ kazatele, překladatele a básníka Miroslava Matouše. Recitace Alfréd Strojček.

• 18. 3. st 19.30 h: Jiří Schmitzer. Koncert známého herce a osobitého písničkáře Jiřího Schmitzera.

• 22. 3. ne 19 h: V. Marčík – Moravské pašije. Víta Marčík přichází s pašijemi, které ztvárnil svým osobitým způsobem – lidovou formou, jako vypravěč a loutkář.

Divadlo Mana, Husův sbor Vršovice, Moskevská 34, Praha 10.

www.vrsovickedivadlo.cz red

Dialog vědy a víry

V sobotu 21. března v 10 hodin se na faře naší církve na Toulovcově

náměstí v Litomyšli bude konat setkání věnované dialogu vědy a víry. Biblickým zamyšlením toto setkání otevře Ivana Macháčková, hlavní přednášku pak pronese děkan Husitské teologické fakulty UK Jiří Vogel, na téma: „Karl Heim v diskusi teologie a přírodních věd a jeho pokus o mnohdimenzionální pochopení skutečnosti“.

Na setkání jsou srdečně zváni všichni zájemci o přírodní vědy v jejich vzájemném rozhovoru i v jejich duchovním přesahu a v rozhovoru s teologií.

Štěpán Klásek

Hledáme posily

Pro plánovanou slavnostní bohoslužbu s premiérovým provedením orchestrální verze první liturgie Karla Farského, která se bude konat 3. května večer v Brně a kterou přislíbil sloužit br. biskup Juraj Jordán Dovala, hledám posily do orchestru a pěveckého sboru z řad věřících ČČSH i jejich přátel napříč vyznáními.

Potřební jsou zejména hráči na všechny smyčcové nástroje, ale rovněž ochotní zpěváci k doplnění hlasů v pěveckém sboru.

Orchestrace není obtížná, party bez problémů zahrají i pokročilejší žáci ZUŠ či dospělí hráči alespoň na této úrovni hry.

Cestovné na akci a zpět je propláceno, na případné zkoušky předem přijedu po dohodě se zájemci přímo do NO, ležící nejbližší jejich bydliště. Chcete-li být účastníky neobvyklého duchovní-hudebního zážitku, ozvěte se na mail: petrvaculovic@seznam.cz

Děkuji. Petr Vaculovič

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

BŮH TAK MILOVAL SVĚT

Tajenku získáte, když si z Bible (Českého ekumenického překladu) vypíšete z textu Jan 3,14-21 písmenka podle následujícího klíče: první číslo znamená verš, druhé slovo v tomto verši (počítají se i předložky a spojky), třetí je písmenko v daném slovu. Postupujte po sloupcích.

14,9,1	19,1,1	21,17,3
17,2,2	21,4,5	14,1,4
21,12,3	15,2,2	17,3,5
18,6,4	17,3,8	15,1,3
20,2,2	18,6,1	18,3,1
17,3,1	16,4,5	21,2,3
16,12,2	19,12,4	

Řešení z čísla 9: Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.

Jana Krajčířiková

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Vydává Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6

Redakce: Vedoucí redaktorka ThDr. Klára Břeňová, redaktori: PhDr. Václav Drašnar, Mgr. Ervín Kukuczka, grafik: Milan Udržal tel.: 220 398 107, e-mail: cesky.zapas@ccsh.cz

Redakce si vyhrazuje právo na úpravy a krácení příspěvků. Tisk: Grafotechna, distribuce: A.L.L. production s.r.o., F. V. Veselého 15, 190 00 Praha 9

MK ČR E 127 ISSN 0323-1321 Předplatné: F. Brynych, tel.: 220 398 117, e-mail: frantisek.brynych@ccsh.cz. Reklama: A.L.L. production tel. 234 092 866, e-mail: martina.machackova@predplatne.cz

MASARYK...

Dokončení ze str. 1

v církvi. Jen pravý křesťan může být pravým knězem i pravým papežem. Hus ve svém traktátu podřídil hierarchickou církevní autoritu vnitřní mravní a spirituální autoritě. A právě v tomto ohledu lze říci, že Husovi šlo o svobodu svědomí, která neměla jen negativní charakter vzpírání se autoritě, ale i pozitivní povahu, podřízení se autoritě svědomí. Rozdělením na viditelnou církevní organizaci a neviditelnou, pravou církev Hus podle Masaryka překonal napětí mezi vnějšími autoritami. Viditelnou církevní autoritu podřídil autoritě státní či politické, ale učinil na nich nezávislou pravou, neviditelnou církev, které jsou podřízeny všichni a která nachází svůj výraz ve svědomí.

Masaryk se jistě nemýlí v tvrzení, že traktát *O církvi* náleží ke stěžejním Husovým spisům, že Husovi šlo o obnovu církve, o kritiku její autority či o pochopení církve jako společenství skutečných, nikoli jen nominálních křesťanů. Přesto se, podobně jako je tomu i v dalších výkladech Husova chápání církve z 19. století, dopouští několika simplifikací. Předně v Husově traktátu nikde nenalezneme tak ostrý předěl mezi viditelnou organizací a neviditelnou církví pravých, vyvolených křesťanů. Husova kategorie vyvolení, přesněji řečeno předurčení, má několik vrstev – některé mají viditelnou, jiné spíše neviditelnou povahu. Hus například rozlišuje mezi předurčením k věčnému životu a předurčením k víře a spravedlivému jednání. U Husa se může dokonce setkat se zvláštní představou dočasného předurčení. Předurčení se vždy viditelně projevuje či projeví, a to právě spravedlivým jednáním. Podle toho je zřejmé, že církev pro Husa není jen tak nějakou vnější organizací, nýbrž církví svatých, svatou církví obecnou či nevěstou Kristovou, a to ve své viditelné podobě. Neřesti církve jsou vady na její kráse, ale krása zůstává a je viditelná ve spravedlivém a zbožném jednání. Právě proto je Hus tolik kritický k nespravedlivému jednání, k nominálním křesťanům, k špatným duchovním atp. Všechny tyto osoby či fenomény sice v církvi jsou, avšak ústrojně k ní nepatří, a to jsme schopni rozpoznat svými smysly.

Je toto nepřesné porozumění Husově nauce o církvi zásadním nepochopením pro Masarykův ideál humanitní? Nikoli. Ohniskem Masarykova ideálu je mimořádný důraz na mravní a duchovní rozměr jednání, čili pramenem naší identity je vnitřní svoboda a mravní odpovědnost, která se rodí v životě jedince před Bohem pod zorným úhlem věčnosti. Masarykův synergismus, v němž chce sladovat naši vůli s Boží vůlí, apelovat na člověka, aby následoval své určení či jednal podle Boží vůle, se některými rysy podobá Husově představě napětí mezi lidským jednáním, které se má řídit zákonem Kristovým, a spravedlností člověka, která je zvláštním vylitím Boží milosti. Zásadní rozdíl však spočívá v chápání významu církve. Masaryk je synem moderní doby. Nedokáže přijmout, že by církev mohla být ve své konkrétní podobě víc než společenstvím lidí, kteří následují slovem i skutky Ježíše z Nazareta a kteří věří, že je vede správnou cestou. Pro Husa má církev význam sama v sobě; nejde mu jen o reformu osob, nýbrž i o nápravu církve, která je novým stvořením, jež nemůže padnout. Hus je člověk veskrze církevní, v církvi a skrze ni se odehrává záchrana člověka. Církev je domem Božím i domem modlitby, nevěstou Kristovou i jeho tělem. Pro Husa to nejsou jen vznesená pojmenování viditelné organizace, nýbrž reálná přítomnost nového stvoření ve starém světě, pro které by měl být člověk ochoten vykonat jakoukoli oběť.

Jiří Vogel

ZEKUMENY

Týden mezináboženské harmonie

Vyzvat lidi víry k oslavě Božeho působení a inspirovat je k porozumění, respektu a spolupráci mezi lidmi bez ohledu na jejich víru, vyznání a tradice. To bylo podtextem setkání představitelů pěti náboženství, vyhlášeného OSN a uskutečněného 16. února v klubu Mozaiky, o. s. Programem provázela Juraj Lajda z Univerzální federace míru. Na otázku, co znamená pokoj, mír a harmonie, odpovídali jednotliví řečníci většinou osobním svědectvím. Poslankyně PSP a katolička Nina Nováková, Tomáš Kraus z Federace židovských obcí, Trilokátma dás z Hnutí Hare Krišna, David Hron z Církve československé husitské, orientalista Luboš Kropáček, předseda Mozaiky Hüseyin Özörencik, Vladimír Sáník z islámského centra v Praze, buddhista David Valouch a religionistka Kateřina Děkanovská představovali pestré směsici postojů i metafor. Jsou to skutečné osobnosti, které dokázaly zkoumat Písma a tradice a identifikovat ty aspekty své víry, které mohou přispět k prosperitě lidstva, stejně jako ty, které zachovávají identitu jejich vlastního náboženství. Velmi otevřeně se hovořilo o útoku na Charlie Hebdo, o Islámském státu i o důsledcích pádu Dvojčat na Manhattanu. Také se ovšem zpívaly mantry a na závěr proběhl obřad lití vody do společné nádoby, symbolizující vzájemnou důvěru těch, kteří slyší pláč Země a nebes. V jedné buddhistické vesnici se tradovalo, že když měl někdo velkou radost, vyběhl na blízký kopec a zazvonil na zvon. Ti, co slyšeli, se radovali spolu s ním. Měli bychom takové způsoby trénovat. Nezapadla ani výzva Davida Hrona ke společné ochraně sekulárního státu jako garanta náboženských svobod. Luboš Kropáček mimo jiné představil nově vyšlou knihu libanonského učitele, kterému radikálně zastřelili děti. Má výmluvný název: Nebudu nenávidět.

Tomáš Procházka